

№10(2)
2026

- 13.00.00 Pedagogika fanlari
- 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
- 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
- 13.00.03 Maxsus pedagogika
- 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
- 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
- 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
- 13.00.07 Ta'limda menejment
- 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
- 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
- 07.00.00 Tarix fanlari
- 19.00.00 Psixologiya fanlari
- 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
- 02.00.00 Kimyo fanlari
- 03.00.00 Biologiya fanlari
- 09.00.00 Falsafa fanlari
- 10.00.00 Filologiya fanlari
- 11.00.00 Geografiya fanlari

M AKTABGACHA VA AKTAB TA'LIMI

Pedagogika, psixologiya fanlariga ixtisoslashgan ilmiy jurnal

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

*Elektron nashr. 268 sahifa,
9-oktyabr, 2026-yil.*

BOSH MUHARRIR:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:

Ashurov Ramzidin Ramazonovich – Psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (Phd), dotsent

TAHRIRIYAT KENGASHI A'ZOLARI

Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik
Shoumarov G'.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik
Qirg'izboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor
Karimova E.G. – Sotsiologiya fanlari nomzodi, dotsent
Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Sharipov Sh.S. – pedagogika fanlari doktori, professor
Shermuhammadov B.Sh. – pedagogika fanlari doktori, professor
Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor
Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Qo'ldoshev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor
Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)
Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)
Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozog'iston)
Rejep O'zyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)
Wookyu Cha – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)
Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)
Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent
Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor
Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor
Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor
Abdullayeva N. Sh. – Pedagogika fanlari doktori (DSc), professor
Doniyorov S. M. – “Yangi O'zbekiston” va “Pravda Vostoka” gazetalari tahririyati DM bosh muharriri, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan jurnalist, filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
G'afurov D. O. – falsafa fanlari doktori (Phd)
Shomurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Bafayev M.M. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis instituti dotsenti
Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor
Raxmonova Z. A. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Nematov Sh.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)
Tillashayxova X.A. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Yuldasheva F.I. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Yuldasheva D.B. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa (PhD) doktori, dotsent
Tangriyev A. T. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori
Panjiyev M. A. – Qashqadaryo viloyati Maktabgacha va maktab ta'limi boshqarmasi boshlig'ining birinchi o'rinbosari
Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bo'limining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Vaxobov Anvar Abdusattor o'g'li – Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori, dotsent

Muassis: “Tadbirkor va ishbilarmon” MChJ

Hamkorlarimiz: O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi, O'zbekiston milliy pedagogika universiteti

EDITOR-IN-CHIEF:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:

Ashurov Ramzidin Ramazonovich – Doctor of Philosophy (PhD) in Psychology, Associate Professor

EDITORIAL BOARD MEMBERS:

Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician

Shoumarov G'. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician

Qirg'izboyev A. K. – Doctor of Historical Sciences, Professor

Karimova E'zoza Gapirzhanovna – Minister of Perschool and School Education of the Republic of Uzbekistan

Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Shermuhhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor

Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)

Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)

Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)

Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)

Wookyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)

Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)

Mizayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor

Abdullayeva N. Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Professor

Doniyorov S. M. – Editor-in-Chief of the DM Editorial Office of the newspapers "Yangi O'zbekiston" and "Pravda Vostoka", Honored Journalist of the Republic of Uzbekistan, Doctor of Philosophy (PhD) in Philology, Associate Professor

Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)

Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor

Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service

Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor

Rakhmonova Z.A. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor

Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)

Tillashayxova X.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor

Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics

Ashurov R. R. – Doctor of Philosophy (PhD) in Psychology, Associate Professor

Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region

Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun

Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences

Vakhobov Anvar Abdusattor oğlu – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences, Associate Professor

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali O'zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasining quyidagi qarorlariga asosan pedagogika va psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) hamda fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalaridagi asosiy ilmiy natijalarni chop etish uchun milliy ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan:

Pedagogika fanlari bo'yicha: OAK Kengashi tavsiyasi (26.08.2024-y., №11-05-4381/01) asosida:

- Ekspert kengashi (29.10.2024-y., №10)
- Rayosat qarori (31.10.2024-y., №363/5)

Psixologiya fanlari bo'yicha: Toshkent davlat pedagogika universiteti murojaatiga asosan OAK tavsiyasi (24.04.2025-y., №11-05-2566/01):

- Ekspert kengashi (25.05.2025-y., №10)
- Rayosat qarori (08.05.2025-y., №370/5)

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali

26.09.2023-yildan

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Administratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan **№C-5669363** reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: **№136361**

MUNDARIJA

Informatika ta'limida gamifikatsiya texnologiyalaridan foydalanishning pedagogik imkoniyatlari	10
Xalikov Akbar Tilovberdiyevich	
Terminologik kompetensiya bo'lajak shifokor kasbiy kompetentligining komponenti sifatida	14
Namazova Munavvar Oltibekovna	
Alisher Navoiy merosi asosida ota-onalarning pedagogik kompetentligini rivojlantirish	17
Rashidov Javohir Akram o'g'li	
Negotiating Communicative Power and Social Hierarchy in English and Uzbek Literary Discourse: A Comparative Pragmalinguistic Study	22
Nodirabegim Xonturaeva	
STEM yondashuvi asosida o'quvchilarda robototexnika ko'nikmalarini shakllantirishning ilmiy-pedagogik jihatlarini	31
Nasimova Hikoyat Nosirovna	
O'quvchilarda fuqarolik pozitsiyasini shakllantirishning pedagogik xususiyatlari	37
Po'latova Barno Raximjon qizi	
Ingliz va o'zbek o'rta asrlar adabiyotining shakllanishi va taraqqiyot omillari: qiyosiy-tipologik tahlil	41
Atanazarova Shoxida Baxramovna	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida milliy qadriyatlarni sel texnologiyasi asosida shakllantirishning metodik imkoniyatlari	47
Normurotova Aziza Karim qizi	
Tarjimonlik kompetensiyalarini rivojlantirish	52
Karayeva Karima Nabiyevna	
Ixtisoslik modullari asosida bo'lajak logopedlarning diagnostik-korreksion kompetensiyalarini rivojlantirish metodikasini takomillashtirish	57
Sarimsoqova Maftuna Obidjon qizi	
O'smir yoshdagi o'quvchilarda internet tobeligining psixologik omillari va uni bartaraf etish yo'llari	61
Toshpo'latova Nodira Xudjamurodovna	
Maktabgacha ta'lim yoshidagi giperaktiv bolalarga ta'lim berishning psixologik asoslari	65
Jumanova Nasiba Sherboyevna	
Kasbiy ta'limda "media va axborot savodxonligi" fanini o'qitishda o'quvchilarning loyihalash kompetensiyalarini shakllantirishning nazariy-pedagogik asoslari	69
Shomirzayev Baxtiyor Nazarovich	
O'quvchilarda fuqarolik pozitsiyasini shakllantirishning pedagogik xususiyatlari	74
Po'latova Barno Raximjon qizi	
Blended-learning modeli asosida iqtisodiyot fanining o'quv samaradorligini oshirish va o'quv natijalarining sifatini baholash	78
Abdimurodova Luiza Abdimurod qizi	
Tpack modeli asosidagi mashqlar tizimi orqali talabalarning lingvokognitiv kompetensiyasini rivojlantirish ...	85
Allamuratov G'ofur Ashurovich	
Periphrasis as a Mechanism of Secondary Nomination in English And Uzbek: a Comparative Linguo-Semantic Study	90
Fazilov Odil	
Fizika ta'limida STEAM yondashuvi asosida barqaror rivojlanish kompetensiyalarini shakllantirish	97
Omonova Sitara Zafar qizi	
Raqamli ta'lim muhitida generativ sun'iy intellekt vositalaridan samarali foydalanish orqali pedagoglarning raqamli kompetentligini rivojlantirish metodikasini takomillashtirish	102
Rizayeva Sanobar Davlataliyevna	

Oliy ta'lim professor-o'qituvchilarining kasbiy rivojlanish sinergetik ekotizimini adaptiv transformatsiyalash mexanizmlari.....	108
Supiyeva Buxolida Abduvaliyevna	
Rahbar kadrlarning boshqaruv kompetensiyalarini baholashda psixologik-intellektual o'yin texnologiyalaridan foydalanish	113
To'raxo'jayeva Ra'no Rustam qizi	
Matn bilan ishlashning zamonaviy texnologiyalari (10-sinf ona tili darslari misolida)	118
Xamroyeva Dilnoza Jahongir qizi	
Развитие познавательной активности учащихся 6 классов госпитальной школы в процессе самостоятельной работы по ботанике с использованием ИКТ	124
Баходирова Камола Комиловна, Хошимова Гулзода Ойбековна, Рустамова Нозима Фазлиддиновна	
Развитие медиаменталитета студентов в условиях интеграции искусственного интеллекта и витатенных образовательных технологий: модель, методы и критерии оценки.....	130
Рустамова Нодира Рустамовна	
O'quvchilarning aqliy mehnat kompetensiyasini rivojlantirishda tafakkur operatsiyalarining o'rni	137
Eshmonov Moxirjon Baxtiyor o'g'li	
Yosh bokschilarni tezlik reaksiya dinamikasini rivojlantirish mexanizmlari	140
Malikzoda Abdulatif Abdubannon o'g'li	
Maktabgacha ta'lim tashkilotida bolalarning ijtimoiy moslashuvini shakllantirishda pedagog-tarbiyachining roli	148
Rahmonqulova Xolida Bosimovna	
10–12 yoshli futbolchilarda aerobik chidamlilikni rivojlantirishda maxsus suzish mashqlari kompleksining ilmiy-metodik asoslari	152
Akromov Shoxrux Jamshid o'g'li	
Fikr tarbiyasiga oid nazariy yondashuvlar, konsepsiyalar va metodologik mexanizmlar	159
Ismoilova Gulrux Ulug'bekovna	
Milliy identiklikning nazariy-konseptual asoslari va jamiyat taraqqiyotidagi ijtimoiy-falsafiy ahamiyati	163
Salimov Doniyor Musurmonovich	
Authentic Materials in Preschool English Teaching	169
Eshboeva Durdona Alisher qizi	
Elektron o'quv adabiyotlarni yaratish metodikasi.....	174
Adasheva Mavludaxon Umataliyevna	
Axborot-ta'lim resurslaridan foydalanishning zamonaviy metod va yondashuvlari: "resurs - metod - natija" modeli.....	180
Alijonova Shahnozaxon Kozimjon qizi, Hojiyeva Zulfiya O'ktamovna	
Ko'rishda nuqsoni bor shaxslar ijtimoiy integratsiyasining shaxsiylik omillari.....	184
Tohirova Mohigul Umir qizi	
Oliy ta'limda moslashuvchan ta'lim shakllari sharoitida kompetensiyaga asoslangan o'qitish metodikasini raqamli transformatsiya qilish modeli	190
Xojimurodova Muxlisa Fayzulla qizi	
Tayyorlov guruhidagi bolalarning atrof-muhitga mas'uliyatli munosabatini shakllantirishning innovatsion texnologiyalari	195
Sirojiddinova Nilufar Qodirali qizi	
Bo'laklab integrallash formulasini muammoli ta'lim usulida o'rgatish metodikasi	200
Zaxriddinova Shaxlo Zahiriddin qizi, Arabova Jasmina Oybek qizi	
Maktab matematika kursida trigonometriyani o'qitishda vizuallashtirish va raqamli texnologiyalardan foydalanishning nazariy-metodik asoslari.....	205
Turg'unpo'latova Shahnoza Sarvarjon qizi, Adashev Jobir Kadirovich	
Internetdan samarali foydalanishga doir lokus nazoratni shakllantirishning ijtimoiy-psixologik omillari	211
Abduraimova Farida Ilhomovna	
Neyropedagogik texnologiyalar asosida o'quvchilarning o'quv-bilish qobiliyatlarini rivojlantirishning pedagogik imkoniyatlari	215
Abdixodirova Go'zal Erali qizi	

Dual ta'lim asosida bo'lajak maktabgacha ta'lim mutaxassislarining kasbiy kompetensiyalarini shakllantirish mexanizmi: tarkibiy qismlar va baholash mezonlari.....	220
Akmalova Mohinur Zafar qizi	
Fanlararo integratsiya vositasida bo'lajak maktabgacha ta'lim mutaxassislarining kreativ-pedagogik kompetensiyasini rivojlantirish.....	224
Asqarova Fayoz Jasur qizi	
Ingliz tilini o'qitishda yozish ko'nikmalarini rivojlantirishning sun'iy intellekt imkoniyatlari asosidagi metodik yondashuvlari.....	228
Axmedova Sarvinov Hikmatovna	
O'smir yoshidagi qizlarning xulqi og'ishiga ta'sir etuvchi psixologik omillar.....	232
Erkinjonova Raximaxon Baxtiyor qizi	
Bo'lajak boshlang'ich ta'lim o'qituvchilarining kommunikativ ko'nikmalarini rivojlantirishning pedagogik-metodik asoslari.....	237
Jabborova Ro'za O'rinbayevna	
Ingliz tili o'qituvchilarining kasbiy faoliyatida sun'iy intellekt vositalaridan foydalanish.....	244
Mahamatnabiye Barno Abduqodir qizi	
O'zbekistonda sog'lom turmush tarzini ta'minlovchi ustuvor yo'nalishlar	250
Sadikova Asila Baxtiyor qizi	
Koxlear implantli bolalarni inklyuziv ta'lim muhitiga moslashtirishning pedagogik shart-sharoitlari va metodikasi	255
Najimova Muxabbat Teshaboyevna	
12–14 yoshli futbolchilarning jismoniy va psixologik holatini rivojlantirishda musobaqaoldi emotsional tayyorgarlikning ahamiyati.....	259
Nazarov Rustam Nurali o'g'li	
Darslarni tashkil etish mexanizmlarini takomillashtirish.....	263
Shamsiyeva Inobat Qosimjonovna	

DUAL TA'LIM ASOSIDA BO'LAJAK MAKTABGACHA TA'LIM MUTAXASSISLARINING KASBIY KOMPETENSIYALARINI SHAKLLANTIRISH MEXANIZMI: TARKIBIY QISMLAR VA BAHOLASH MEZONLARI

Akmalova Mohinur Zafar qizi

Jizzax davlat pedagogika universiteti,
PhD, dotsent Maktabgacha ta'lim kafedrası mudiri
Jizzax, O'zbekiston

Annotatsiya: Maqolada dual ta'lim sharoitida bo'lajak maktabgacha ta'lim mutaxassislarining kasbiy kompetensiyalarini shakllantirish mexanizmi nazariy jihatdan asoslanadi. Normativ hujjatlar va ilmiy manbalar tahlili asosida motivatsion-qadriyatli, kognitiv, amaliy-faoliyatli hamda refleksiv tarkibiy qismlar aniqlashtiriladi.

Oliy ta'lim muassasasi va maktabgacha ta'lim tashkiloti hamkorligiga tayangan bosqichli model taklif etiladi. Kompetensiyalarni kuzatish, portfolio va refleksiv tahlil orqali baholash mezonlari bayon qilinadi. Taklif etilgan mexanizmni tajribasino vdan o'tkazish keyingi tadqiqot vazifasi sifatida belgilanadi.

Kalit so'zlar: dual ta'lim, maktabgacha ta'lim, bo'lajak mutaxassis, kasbiy kompetensiya, pedagogik mexanizm, mentorlik, amaliyot, refleksiya, baholash mezonlari.

Abstract: This article theoretically substantiates a mechanism for developing the professional competencies of future preschool education specialists through dual education. A review of policy documents and research clarifies four competence components: motivational and value-based, cognitive, practice-oriented, and reflective.

The article proposes a staged model built on cooperation between a higher education institution and a preschool organization. Assessment criteria using observation, portfolios, and reflective analysis are outlined. Empirical validation of the proposed mechanism is identified as a task for further research.

Key words: dual education, preschool education, future specialist, professional competence, pedagogical mechanism, mentoring, practicum, reflection, assessment criteria.

Аннотация: В статье теоретически обосновывается механизм формирования профессиональных компетенций будущих специалистов дошкольного образования в условиях дуального обучения. На основе анализа нормативных документов и научных источников уточняются мотивационно-ценностный, когнитивный, практико-деятельностный и рефлексивный компоненты компетентности.

Предлагается поэтапная модель, основанная на сотрудничестве вуза и дошкольной образовательной организации. Описаны критерии оценивания с применением наблюдения, портфолио и рефлексивного анализа. Экспериментальная проверка модели обозначена как задача дальнейшего исследования.

Ключевые слова: дуальное обучение, дошкольное образование, будущий специалист, профессиональная компетентность, педагогический механизм, наставничество, практика, рефлексия, критерии оценивания.

KIRISH

Maktabgacha ta'lim sifati ko'p jihatdan tarbiyachining kasbiy tayyorgarligi, bolalar rivojlanishini kuzata olishi, ta'limiy vaziyatlarni loyihalashi va oilalar bilan hamkorlik qila bilishiga bog'liq. Oliy ta'limdagi nazariy tayyorgarlik amaliyot bilan mazmunan va muntazam bog'lanmasa, talaba bilimni real pedagogik vaziyatlarda qo'llashda qiynalishi mumkin. Dual ta'lim bu uzilishni kamaytirib, universitetdagi o'qish va maktabgacha ta'lim tashkilotidagi kasbiy faoliyatni yagona natijaga yo'naltirish imkonini beradi.

O'zbekistonda 2026/2027-o'quv yilidan boshlab maktabgacha ta'lim tashkilotlarida ishlayotgan o'rta maxsus ma'lumotli pedagoglarni bakalavriatning dual shaklida tayyorlash tartibi belgilandi: ular haftada bir kun oliy ta'lim tashkilotida, besh kun esa maktabgacha ta'lim tashkilotida o'qish va faoliyat olib boradi ^[1]. Bu tartib aniq belgilangan toifadagi pedagoglarga tegishli; uni barcha talabalar uchun bir xil jadval deb talqin qilib bo'lmaydi. Shuningdek, 2026-yil 29-sentabrdagi PF-209-son Farmonda oliy ta'limda dual kadrlar tayyorlashni ish beruvchi buyurtmasi va "korxona - oliygoh - maqsadli kadr" hamkorligi asosida kengaytirish vazifalari belgilangan ^[2].

Tadqiqot obyekti - bo'lajak maktabgacha ta'lim mutaxassislarini tayyorlash jarayoni.

Predmeti - dual ta'lim sharoitida kasbiy kompetensiyalarni shakllantirishning tarkibiy qismlari, bosqichlari va baholash mezonlari.

Maqsad - oliy ta'lim muassasasi hamda maktabgacha ta'lim tashkiloti hamkorligini uyg'unlashtiruvchi pedagogik mexanizmni nazariy jihatdan ishlab chiqish.

Vazifalar:

- dual ta'limga oid manbalarni tahlil qilish;
- kompetensiya tarkibini belgilash;
- o'quv-amaliy faoliyatni bosqichlarga ajratish;
- baholash uchun kuzatiladigan dalillarni tavsiya etish.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Kasbiy kompetensiya bo'yicha tadqiqotlarda motivatsion-qadriyatli, kognitiv, faoliyatga oid va refleksiv tarkibiy qismlarni o'zaro bog'liq holda ko'rish keng tarqalgan.

Tokhirova maktabgacha ta'lim pedagogining kasbiy kompetensiya modelida motivatsion-shaxsiy, kognitiv, faoliyatli va refleksiv qismlarni ajratadi ^[3]. Ushbu yondashuv dual ta'lim natijasini faqat bajarilgan amaliy topshiriqlar bilan emas, balki kasbiy qadriyatlar, bilim va o'z faoliyatini tahlil qilish qobiliyati bilan birga baholash zarurligini ko'rsatadi.

Bogush va hammualliflarining bo'lajak maktabgacha ta'lim pedagoglari haqidagi empirik tadqiqotida dual ta'lim faoliyat va refleksiya komponentlarini rivojlantirishda samarali bo'lgani, motivatsion komponentni esa alohida qo'llab-quvvatlash kerakligi qayd etiladi ^[4].

Raximova dual tizimdagi tayyorgarlik uchun ijtimoiy sheriklik, moslashuvchan jadval, integratsiyalashgan dastur va mentorlikni muhim tashkiliy-didaktik shartlar sifatida tahlil qiladi ^[5].

Akmalova dual ta'limning mohiyatini izohlab, uning nazariya va amaliyot aloqasini mustahkamlash imkoniyatlariga e'tibor qaratadi ^[6].

Mazkur maqolaning o'ziga xos jihati - dual ta'limning umumiy afzalliklarini takrorlash emas, balki dissertatsiya mavzusidagi "shakllantirish mexanizmi"ni amaliy boshqariladigan tarkiblarga ajratishdir. Bunda o'quv natijalari, ish joyidagi vazifalar, mentor kuzatuv, talaba portfolsi va refleksiv tahlil bir-biriga bog'lanadi. Taklif etilayotgan model konseptual xarakterga ega bo'lib, tajriba-sinov natijalari sifatida taqdim etilmaydi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Tadqiqot nazariy-tahliliy xarakterga ega.

Normativ-huquqiy hujjatlarni tahlil qilish orqali dual ta'limning amaldagi tashkiliy talablari, qiyosiy tahlil orqali mahalliy va xorijiy tadqiqotlardagi kompetensiya komponentlari o'rganildi.

Tizimli yondashuv kasbiy tayyorgarlikni oliy ta'lim muassasasi, maktabgacha ta'lim tashkiloti, mentor va talaba faoliyatining o'zaro ta'siri sifatida ko'rishga xizmat qildi.

Modellash usuli asosida kompetensiyani shakllantirish bosqichlari, kutiladigan natijalar va baholash dalillari bir butun mexanizm ko'rinishida jamlandi.

Maqolada statistik tajriba natijalari keltirilmaydi; tavsiyalar keyingi empirik tekshiruv uchun ilmiy asos sifatida taklif etiladi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Dual ta'limning pedagogik samarasi talabani ish joyida qancha vaqt bo'lishi bilangina belgilanmaydi. Muhim shart - universitet fanlaridagi maqsad va topshiriqlarni maktabgacha ta'lim tashkilotidagi real vazifalar bilan oldindan muvofiqlashtirish. Masalan, bolalarning rivojlanishini kuzatish mavzusi o'tilgan haftada talaba mentor nazoratida kuzatuv olib borishi, qaydlarni tahlil qilishi va pedagogik qarorini asoslab berishi mumkin. Bunda amaliyot alohida, yakunda bajariladigan bosqich emas; o'quv mazmunining davomiy qismi hisoblanadi.

Taklif etilayotgan mexanizm to'rtta o'zaro bog'langan tarkibiy qismdan iborat.

- Motivatsion-qadriyatli qism** bolaning sha'ni, xavfsizligi va individual rivojlanishiga hurmat, kasbga mas'uliyat hamda ota-onalar bilan hamkorlikka tayyorlikni qamrab oladi.
- Kognitiv qism** maktabgacha pedagogika va psixologiya, davlat o'quv dasturi, rivojlanish xususiyatlari hamda ta'limni rejalashtirishga oid bilimlarni anglatadi.
- Amaliy-faoliyatli qism** mashg'ulotni rejalash, o'yin va rivojlantiruvchi muhit tashkil etish, bolalar bilan muloqot va pedagogik kuzatuvni bajarishda namoyon bo'ladi.
- Refleksiv qism** esa faoliyat natijasini dalillar asosida tahlil qilish, xatolar sababini aniqlash va keyingi harakatni rejalashni bildiradi.

1-jadval: **Kasbiy kompetensiya tarkibi va baholash dalillari**

Tarkibiy qism	Dual ta'limdagi namoyon bo'lishi	Baholash uchun dalil
Motivatsion-qadriyatli	Kasbga qiziqish, bolaga hurmat, mas'uliyatli va etik munosabat.	Kasbiy maqsad bayoni; vaziyatli topshiriqda tanlovini asoslash; mentor qaydi.
Kognitiv	Yosh xususiyatlari, dastur talablari, rivojlantiruvchi muhit va pedagogik usullarni bilish.	Reja-konspekt; pedagogik vaziyat tahlili; qisqa bilim topshirig'i.
Amaliy-faoliyatli	Mashg'ulot, o'yin, kuzatuv, muloqot va ota-onalar bilan hamkorlikni bajarish.	Amaliyot kuzatuv varaqasi; bajarilgan topshiriq; foto yoki hujjatli portfolio dalili.
Refleksiv	Faoliyat natijasini tahlil qilish, fikr-mulohazani qabul qilish, o'zini rivojlantirish.	Refleksiv kundalik; o'z-o'zini baholash; keyingi bosqich uchun shaxsiy reja.

Jadvaldagi dalillar baholashni faqat yakuniy imtihon bilan cheklamaslikka yordam beradi. Har bir amaliy topshiriq oldindan belgilangan kompetensiya ko'rsatkichi bilan bog'lanadi; talaba natijani portfolio orqali yig'adi, mentor va oliy ta'lim o'qituvchisi esa bir xil mezonlar asosida fikr bildiradi. Baholash mezonlari shaffof bo'lishi, bola bilan ishlashga doir kuzatuvlarda maxfiylik va xavfsizlik talablariga rioya etilishi kerak.

Mexanizmning ishlash ketma-ketligi quyidagi bosqichlarni qamrab oladi:

- diagnostik-motivatsion bosqichda talabani boshlang'ich tayyorgarligi va kasbiy maqsadi aniqlanadi;
- mazmuniy-loyihalash bosqichida fan natijalari MTTdagi vazifalar va mentorlik rejasi bilan moslashtiriladi;
- amaliy-faoliyat bosqichida talaba topshiriqlarni bajaradi, mentor kuzatadi va muntazam qayta aloqa beradi;
- refleksiv-baholash bosqichida portfolio, kuzatuv varaqalari va talabani tahlili asosida rivojlanish dinamikasi ko'rib chiqilib, keyingi individual vazifalar belgilanadi.

Bu sikl har bir semestrda takrorlanib, topshiriqlar murakkabligi bosqichma-bosqich oshiriladi.

Tashkiliy jihatdan uch tomon - oliy ta'lim muassasasi, maktabgacha ta'lim tashkiloti va talaba - vazifalari yozma kelishuv hamda yagona amaliyot rejasida aniq ko'rsatilishi lozim. Oliy ta'lim o'qituvchisi nazariy mazmun va baholash mezonlarini muvofiqlashtiradi; tashkilot mentori kundalik ish jarayonida namuna ko'rsatadi, xavfsiz topshiriqlar beradi va kuzatuvni qayd etadi; talaba esa topshiriqlarni bajarib, dalillarni yig'adi va refleksiya yuritadi. Mentor tayyorlash, unga metodik yo'riqnoma berish va o'qituvchi-mentor uchrashuvlarini rejalash mexanizmning uzluksizligini ta'minlaydi. PF-209-son Farmonda ham murabbiylar tayyorlash hamda amaliy qism monitoringini takomillashtirish yo'nalishlari nazarda tutilgan ^[2].

Maktabgacha ta'limga oid 321-son qarorda bolalarda zamonaviy ko'nikmalarni shakllantirish bilan bir qatorda jismoniy tarbiya mashg'ulotlarini o'tkazish va birinchi tibbiy yordam ko'rsatishga doir bilim-ko'nikmalarni rivojlantirish ham belgilangan ^[1]. Shu sababli kompetensiya xaritasida bu yo'nalishlar ham nazariy bilimi, amaliy simulyatsiya, mentor nazoratidagi kuzatuv va refleksiya orqali qamrab olinishi mumkin. Bola bilan xavfli yoki malaka talab qiladigan amaliyotlarni talabaga mustaqil topshirish mumkin emas; bunday mashqlar tegishli mutaxassis nazorati va xavfsizlik qoidalari doirasida tashkil qilinadi.

Baholash natijalarini talabani o'qishini ko'rsatadigan darajalar bo'yicha talqin qilish maqsadga muvofiq. Boshlang'ich darajada talaba pedagogik vazifani bajarishda ko'rsatma va bevosita yordamga tayanadi, asosiy tushunchalarni vaziyatga ko'chirishda qiynaladi. Tayanch darajada tanish vazifalarni reja yoki namuna asosida bajaradi, biroq qarorlarini izohlash va faoliyatini mustaqil tahlil qilishda ko'makka ehtiyoj sezadi. Mustaqil darajada mashg'ulot va o'yin faoliyatini bolalarning yosh xususiyatlariga mos rejalaydi, mentor tavsiyalaridan foydalanib, o'z tanlovini dalillar bilan asoslaydi.

Yuqori darajada esa yangi yoki murakkab vaziyatlarga moslashadi, bir nechta metodik yechimni taqqoslaydi, ota-onalar va hamkasblar bilan hamkorlikni maqsadli yo'lga qo'yadi hamda keyingi kasbiy rivojlanish vazifalarini o'zi belgilaydi. Darajani belgilashda bitta muvaffaqiyatli mashg'ulot emas, semestr davomida yig'ilgan portfolio, mentor kuzatuvlari va refleksiv qaydlar majmuasi hisobga olinishi lozim.

Tahlil natijasida mexanizmning uch muhim xususiyati aniqlashtirildi.

*Birinchi*dan, u faqat vaqt taqsimotiga emas, o'quv natijasi va ish joyidagi vazifa o'rtasidagi mazmuniy bog'lanishga tayanadi.

*Ikkinchi*dan, mentorlik va refleksiya kompetensiyani shakllantirishning markaziy vositalari sifatida qaraladi; xorijiy tadqiqotlarda dual ta'limning amaliy hamda refleksiv tomonlarga ijobiy ta'siri ko'rsatilgan, motivatsiyani esa alohida qo'llash zarurati qayd etilgan ^[4].

*Uchinchi*dan, baholash bir martalik xulosadan ko'ra turli dalillarni yig'ish va muntazam qayta aloqa berishga asoslanadi. Bu xususiyatlar tavsiya etilayotgan mexanizmni keyingi bosqichda tajriba-sinov dasturiga aylantirish imkonini beradi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Dual ta'lim bo'lajak maktabgacha ta'lim mutaxassisining nazariy bilimini kasbiy faoliyat bilan bog'lash uchun sharoit yaratadi, biroq kompetensiya o'z-o'zidan shakllanmaydi. Buning uchun maqsadli o'quv topshiriqlari, oliy ta'lim muassasasi va MTT o'rtasidagi muvofiqlashtirish, tayyorlangan mentor, muntazam qayta aloqa hamda aniq baholash dalillari zarur.

Maqolada kasbiy kompetensiyani to'rtta tarkibiy qismi va diagnostika, loyihalash, amaliy faollik, refleksiv baholash bosqichlaridan iborat konseptual mexanizm taklif etildi. Uning ilmiy yangiligi - kompetensiya komponentlarini dual ta'limdagi bajariladigan vazifalar va tekshiriladigan dalillar bilan bir xaritada bog'lashdan iborat.

Amaliyot uchun quyidagi takliflar beriladi:

- har bir fan bo'yicha MTTda bajariladigan vazifalarni kompetensiya ko'rsatkichlari bilan bog'lovchi xarita ishlab chiqish;
- OTM o'qituvchisi va MTT mentoriga umumiy kuzatuv varaqasi, qayta aloqa shakli va portfolio mezonlarini joriy etish;
- mentorlar uchun bolalar psixologiyasi, metodik kuzatuv, baholash va xavfsizlik bo'yicha qisqa tayyorlov modullarini tashkil etish;
- motivatsion va refleksiv komponentlarni suhbat, kasbiy vaziyat tahlili, kundalik hamda o'zini baholash orqali muntazam kuzatish;
- mazkur mexanizmni turli kurs va hududlardagi guruhlarda tajriba-sinovdan o'tkazib, natijalarni miqdoriy va sifat ko'rsatkichlari bilan tekshirish.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2026-yil 24-iyundagi 321-son qarori. "Maktabgacha ta'lim yo'nalishi bo'yicha xalqaro tajriba asosida bakalavrlar tayyorlash tizimini joriy etish to'g'risida". <https://lex.uz/docs/-8286944>
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2026-yil 29-sentabrdagi PF-209-son Farmoni. "Oliy ta'limda dual ta'lim shaklida kadrlar tayyorlash tizimini takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida". <https://lex.uz/docs/-8516565>
3. Tokhirova, S. Model of Professional Competencies Preschool Education Teacher. Maktabgacha va maktab ta'limi jurnali, 2023, 1(1). DOI: 10.5281/t0j40190.
4. Bogush, A., Naida, R., Malinovska, N., Durmanenko, Y., & Bubin, A. The Impact of a Dual Education System on the Professional Training of Future Preschool Teachers in Higher Education Institutions. Revista EDaPECI, 2024, 24(1), 172-184. <https://doi.org/10.29276/redapeci.2024.24.119940.172-184>.
5. Rakhimova, F. Pedagogical Conditions for Professional Training of Future Educators in the Dual System. Society and Innovations, 2025, 6(12/S), 325-332. <https://doi.org/10.47689/2181-1415-vol6-iss12/s-pp325-332>.
6. Akmalova, M. Dual ta'lim tushunchasi va uning pedagogik mohiyati. Ijtimoiy-gumanitar sohada ilmiy-innovatsion tadqiqotlar, 2026, 3(3), 186-190.
7. Kolb, D. A. Experiential Learning: Experience as the Source of Learning and Development. Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall, 1984.

-
- 13.00.00 Pedagogika fanlari
 - 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
 - 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
 - 13.00.03 Maxsus pedagogika
 - 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
 - 13.00.07 Ta'limda menejment
 - 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
 - 07.00.00 Tarix fanlari
 - 19.00.00 Psixologiya fanlari
 - 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
 - 02.00.00 Kimyo fanlari
 - 03.00.00 Biologiya fanlari
 - 09.00.00 Falsafa fanlari
 - 10.00.00 Filologiya fanlari
 - 11.00.00 Geografiya fanlari

AKTABGACHA VA AKTAB TA'LIMI

Mas'ul muharrir: Ramzidin Ashurov

Ingliz tili muharriri: Murod Xoliyorov

Musahhih: Alibek Zokirov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2026. №10(2)

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №C-5669363 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzilimiz: Toshkent shahar, Yunusobod tumani
19-mavze, 17-uy.